

Hebr. 5) Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis, ut condolere possit iis qui ignorant et errant. Unde Leo Papa, ser. 4 de Pass.: *Passio* (inquit) *Christi salutis nostræ continet sacramenta, quam Dominus Jesus ita ad omnium suscepit salutem, ut inter clavos, quibus ligno tenebatur affixus, pro intersectoribus suis paternæ clementiæ supplicaret, et diceret: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Paulus autem, ad Hebr. 5, de Christo Pontifice loquens, ait: *Qui in diebus carnis suæ preces supplicationesque ad eum qui possit illum salvum facere a morte, cum clamore valido et lacrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia.* Exauditus autem dicitur, ad ostendendam vim et efficaciam illius orationis. Eo enim modo exaudita fuit oratio, quo Christus exaudiri voluit. Unde, licet non omnibus crucifixoribus dimissum sit peccatum, nihilominus tamen oratio Christi suum effectum consecuta fuit, quia Christus (ut ait Theoph., Luc. 23) non absolute voluit omnibus dimitti, sed omnibus qui illius pœnitentiam agerent. Unde Hieronymus, in illa verba Isai. 27: *Idcirco super hoc dimittetur iniquitas domui Jacob: Propter hoc* (inquit), *id est propter Christi orationem, auferetur peccatum ejus, si voluerit agere pœnitentiam, et merebitur benedictionem Dei, qui sibi maledictionem fuerat imprecatus, dicens: Sanguis ejus super nos, et super filios nostros.* Itaque ea ratione et veniam pœnitentibus obtinuit, et auxilium sufficiens quo pœnitere possent. Adde etiam ex D. Thoma supra, q. 21, a. 4, ad 2, et Euthym., Luc. 23, illa oratione obtinuisse Christum efficaciam auxiliium ad peccati remissionem cum effectu consequendam; hoc tamen modo non esse factam pro omnibus, sed pro prædestinatis tantum; et hoc sensu videtur dixisse Leo Papa, ser. 11, de ejus orationis potentia fuisse, ut prædicatio Petri Apostoli ex iis qui dixerunt: *Sanguis ejus super nos, et super filios nostros, multorum ad pœnitentiam corda converteret; et uno die baptizarentur tria fere millia Judæorum, fieretque cor unum et anima una, paratorum iam pro eo mori, quem poposcerant crucifigi.* Et ita etiam censent multi confessionem latronis et centurionis, et eorum qui *revertentur, percutientes pectora sua*, huic Christi orationi esse adscribendam. Denique multi existimant, propter hanc Christi orationem, Judæorum supplicium per quadraginta, et eo amplius annos dilatatum esse, ut possent (si

vellent) pœnitentiam agere, suique peccati remissionem consequi. Quod indicat Cyprianus supra, ubi copiose et eleganter de hujus orationis efficaciam tractat. At vero in hujus orationis verbis nihil est quod ad testamentum novum condendum pertineat, quia, licet Christus exemplum nobis dederit pro inimicis orandi, non tamen illis verbis aliquid præcepit vel promisit, vel aliquem novi testamenti ritum instituit.

9. *Secunda Christi pendentis in cruce vox.* — Secundum verbum Christi in cruce fuit ad latronem: *Hodie mecum eris in paradiso*, de quo multa in superioribus dicta sunt. Et hoc etiam fuit quidem verbum summi Pontificis, qui potestatem habebat excellentiæ ad remittenda peccata, et dandi gratiam ac perseverantiam in illa, atque adeo promittendi regnum cœlorum; sed neque hoc verbum aliqua ratione ad novum testamentum condendum spectavit. Sicut etiam, cum dixit Magdalena: *Remittuntur tibi peccata tua*, ille fuit quidam actus potestatis excellentiæ, et remissionem peccatorum per eum præstitit; non tamen propterea ad institutionem novi testamenti pertinuit.

10. *Tertia Christi de cruce pendentis vox.* — Tertium verbum Christi fuit ad matrem: *Mulier, ecce filius tuus*; et ad Joannem: *Ecce mater tua*. Quod quidem fuit verbum pietatis et charitatis, quo ostendit quanta cura et sollicitudine res matris curabat, quantumque dolori ejus et orbitati compatiebatur. Fuit etiam (ut Augustinus dicit, tract. 119 in Joann.) exemplum, quo docuit quomodo sint honorandi parentes. Per se autem constat illa verba nihil pertinuisse ad novi testamenti institutionem. Imo neque illis verbis explicuit Christus aliquem actum pertinentem ad ipsum ut caput Ecclesiæ, seu ut personam publicam; sed fuit actus personæ privatæ, quæ curam gerebat matris suæ. Quamquam enim Cyrillus, lib. 12 in Joann., c. 34, reprehendat eos, qui dicunt Christum carnis conjunctione commotum fuisse, tamen non videtur negandum quin propter specialem conjunctionem, quam secundum naturam humanam Christus habebat cum Virgine, specialem illius curam gesserit, ut Augustinus supra docuit, Chrysost., Theophyl., et Euthym., in Joannem. Neque ipse Cyrillus hoc negare potuit. Nam statim subdit, illo actu et re ipsa nos docuisse Christum honorandos esse parentes; ergo tunc Christus locutus est ad Virginem ut ad parentem. Imo, Chrysostomus ait hoc facto obstru-

xisse Christum os Marcionis: *Nam si non esset genitus* (inquit) *secundum carnem, neque matrem habuisset, cujus gratia tantam circa eam solam habuisset providentiam?* Unde eleganter Cyprianus, serm. de Pass. Dom.: *Considero te in cruce de matre sollicitum, cui volenti loqui tecum, cum evangelizares, negaveras retroactis diebus colloquium. Nunc materno modo affectu, et thalamum humanitatis tuæ cubiculario dilecto commendas, et provides sedulo benedictæ inter mulieres Apostolicam clientelam, et obsequium Virginis, virgini discipulo tradis.* Sensus ergo Cyrilli est, Christum non fuisse commotum ex sensibili affectu, sed ex ratione dictante matrem esse honorandam. Cur autem Christus communi nomine mulieris Virginem appellavit, dixi superius, disp. 1 hujus tomi, sect. 1. Quam etiam ob causam, eam potius Joanni quam alteri commendaverit, alterius negotii est. Dici autem potest breviter, mortuum jam tunc fuisse Josephum (ut in superioribus diximus), ex Apostolis vero solum Joannem affuisse cruci, et sua constantia et amoris significatione tantum honorem, tantumque beneficium meruisse; ad quod etiam plurimum contulit singularis ejus puritas et virginitas, et quod (ut par est credere), singulari amore Virginem prosequeretur, et (quod caput est) quod eum Christus unice diligebat. Neque vero defuere quidam, qui affirmarent, et scriptis proderent, tam efficacia fuisse illa Christi verba, ut proprium ac physicum effectum effecerint, quem significabant, ita ut veras et physicas relationes matris et filii, Virgini Joannique impresserint. Sed hoc fictitium est et impossibile, quia relationes non possunt imprimi sine fundamento. Illud tamen verisimile est, Christum illis verbis impressisse Virgini et Joanni singularem quemdam mutuum affectum maternum ac filialem. Sed de hoc alias.

11. *Quarta et quinta Christi pendentis de cruce vox.* — Quartum verbum est: *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* De cujus sensu nihil hoc loco dicam, quoniam illud satis tractavi in priori tomo, disp. 33, sect. 1; et inferius, disp. 38, sect. 2, iterum de illo sermo redibit. Certum ergo est, verbum hoc, cum nec promissionem nec præceptum contineat, ad rationem testamenti nullo modo pertinere, sed solum fuisse quamdam ostensionem gravissimi doloris, et afflictionis quam Christus patiebatur in inferiori parte, absque ullo solatio quod in eam redundaret. Et eadem ratio

est de quinto verbo, *sitio*, de quo in præcedenti sectione multa diximus. Utrumque enim fuit prolatum tantum ad explicandum dolorem animi et corporis, ut utriusque veritas et acerbitas pœnæ manifestaretur.

12. *Sexta Christi de cruce pendentis vox.* — Sextum verbum, *Consummatum est*, nullam institutionem continet, nec promissionem aut præceptum, sed solam testificationem Christi, quod jam prophetiæ completæ essent, quæ de passionibus prædictæ erant. Ac si diceret: Nihil aliud jam superest in mea passione implendum, sicut Luc. 18 dixerat: *Ecce ascendimus Jerosolymam, et consummabuntur omnia quæ dicta sunt a Prophetis de Filio hominis.* Hic est enim sensus litteralis illius verbi, quod Christus protulit, ut significaret mortem suam non casu accidere, sed eo tempore ac modo quo a Deo præordinata erat et prædicta. Quod autem testamentum vetus consummaretur, id est, aboleretur, consecutum quidem est ex morte Christi, hoc tamen non est proprie illo verbo significatum. Quia nec verbum, *Consummatum est*, id proprie significat, nec tunc, quando Christus illud protulit, testamentum vetus exoleverat, sed paulo post in morte ejus abrogatum est.

13. *Septima Christi pendentis in cruce vox.* — Septimum verbum fuit: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.* Quod statim præ se refert nihil continere sub se, quod ad institutionem testamenti novi pertineat, neque prolatum esse a Christo, ut exerceret aliquod munus capitis et Pontificis, sed solum ut ostenderet affectum, pietatem ac reverentiam quam erga Patrem habebat suum. Et advenisse jam tempus de quo ipse prædixerat, Joann. 15: *Exivi a Patre, et veni in mundum, iterum relinquo mundum, et vado ad Patrem.* Et ut confutaret hæreticorum blasphemiam, qui propter superiora verba, *Deus, Deus meus*, etc., desperationem illi imponere ausuri erant. Nam in hoc verbo ostendit summam certitudinem et securitatem, quod suus spiritus esset sub tutela et protectione Dei. Hoc enim proprie metaphorica illa locutio significat, juxta illud Sap. 3: *Justorum animæ in manu Dei sunt, et non tanget illos tormentum mortis; visi sunt oculis insipientium mori, illi autem sunt in pace;* et Deut. 33: *Omnes Sancti in manu illius sunt.* Addunt etiam aliqui eo verbo indicasse Christum certitudinem suæ resurrectionis. Nam verbum illud *commendandi*, juxta proprietatem verbi græci, significat traditionem alicujus rei veluti in de-

positum, ut servetur, et post exiguum tempus restitatur.

14. *Objectio.* — *Responsio.* — Ex his ergo omnibus satis constat, nullum in verbis Christi prolatis in cruce, vestigium fuisse institutionis testamenti novi; cum tamen de ratione testamenti sit ut propriis et claris verbis instituat. Dicet aliquis non verbo, sed facto ipso instituisse testamentum novum, proprium sacrificium offerendo, quo testamentum illud confirmatum est. Sed hoc nullius momenti est, quia aliud est obsignare testamentum, aliud condere, sicut etiam inter homines testamentum morte confirmatur, id est, stabile et irrevocabile fit; non tamen in ipsa morte fit, sed factum supponitur. Adde (quod infra ostendemus) illud sacrificium crucis non fuisse sacrificium proprium novæ legis, ut propter solum illud possit dici aliquo modo tunc esse testamentum novum conditum.

15. *Christus, ut caput et princeps Ecclesiæ, novum testamentum præcipue in ultima cena condidit.* — Dico secundo: Christus Dominus, ut caput et princeps Ecclesiæ, præcipue condidit novum testamentum in cœna, quoad id quod in ea est præcipuum, quamvis aliqua, quæ ad illius integritatem pertinent, aliis temporibus instituerit. Priorem partem hujus assertionis probant quæ adduximus in secunda sententia, et potest breviter ita explicari. Quia tunc aliquis proprie dicitur instituisse testamentum, quando aliquibus relinquit omnia bona sua; sed Christus in cœna reliquit Ecclesiæ suum corpus et sanguinem, atque seipsum totum, in quo et omnes divitiæ ejus, et omne bonum continetur; ubi non incommode applicari potest illud Zach. 9: *Quod est bonum ejus, et quod pulchrum ejus, nonne frumentum electorum, et vinum germinans virginis?* Deinde tunc etiam promisit Ecclesiæ suum Spiritum, et præcipua præcepta tradidit (ut supra dicebamus), ac denique novi testamenti expressam mentionem fecit; ergo sine dubio tunc præcipue condidit testamentum, quod suo etiam sanguine tunc incruente immolato sancivit; postea vero in sacrificio cruento omnino stabilivit ac confirmavit. Posterior pars assertionis satis probatur ex his quæ in tertia sententia adducta sunt. Nam cum testamentum novum multa contineat, potuit pro ratione divinæ Sapientiæ temporibus opportunis quoad diversa præcepta et sacramenta paulatim et successive perfici. Neque est inconveniens, testamentum hoc prius fuisse morte testatoris confirmatum,

quam fuerit omni ex parte absolutum, quia hoc ipsum indicium fuit, testatorem non diu fuisse inter mortuos permansurum, sed paulo post ad vitam rediturum, atque omnibus rebus suis ultimam manum impositurum, antequam in cœlum ascenderet.

16. *Christus, ut privatus homo, testamentum proprie non condidit.* — Dico tertio: Christus ut privatus homo proprie testamentum non condidit. Quia nulla bona temporalia habuit de quibus disponderet; si autem aliquid egit quod umbram testamenti haberet, illud potius in cruce quam alibi factum reperitur. Hoc probant adducta in prima opinione, et nihil amplius. Atque hæc de Christi passione sufficiant.

QUÆSTIO XLVII.

DE CAUSA EFFICIENTE PASSIONIS CHRISTI, IN SEX ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de causa efficiente passionis Christi. Et circa hoc quaeruntur sex.

Primo, utrum Christus fuerit ab aliis occisus, vel a seipso.

Secundo, ex quo motivo seipsum passioni tradiderit.

Tertio, utrum Pater tradiderit eum ad patiendum.

Quarto, utrum fuerit conveniens ut per manus Gentium pateretur, vel potius a Judæis.

Quinto, utrum occisores ejus eum cognoverint.

Sexto, de peccato eorum qui Christum occiderunt.

ARTICULUS I.

Utrum Christus fuerit ab alio occisus, an a seipso.

1. *Ad primum sic proceditur. Videtur quod Christus non fuerit ab alio occisus, sed a seipso. Dicit enim ipse, Joannis 10: Nemo tollit animam meam a me, sed ego pono eam. Ille autem dicitur aliquem occidere, qui animam ejus tollit. Non est ergo Christus ab aliis occisus, sed a seipso.*

2. *Præterea, illi, qui ab aliis occiduntur, paulatim debilitata natura deficiunt, et maxi-*

¹ Infr., q. 50, art. 1, ad 2, et q. 51, art. 3, Corp. Et op. 2, c. 337 et 338.

me hoc apparet in crucifixis; ut enim dicit Augustinus in 4 de Trinitate¹, longa morte cruciabantur ligno suspensi. In Christo autem non hoc accidit; nam clamans voce magna, emisit spiritum, ut dicitur Matthæi vigesimo-septimo. Non ergo Christus est ab aliis occisus, sed a seipso.

3. *Præterea, illi qui ab aliis occiduntur, per violentiam moriuntur, et ita non voluntarie, quia violentum opponitur voluntario. Sed Augustinus dicit in 4 de Trinit., quod spiritus Christi non deseruit carnem invitus, sed quia voluit, quando voluit, et quomodo voluit. Non ergo Christus est ab aliis occisus, sed a seipso.*

Sed contra est quod dicitur Luc. 18: Postquam flagellaverint, occident eum.

Respondeo dicendum, quod aliquid potest esse causa alicujus effectus dupliciter. Uno modo, directe ad illud agendo. Et hoc modo persecutores Christi eum occiderunt, quia sufficientem causam mortis ei intulerunt, cum intentione occidendi ipsum, et effectu subsequente; quia, scilicet, ex illa causa est mors subsequuta. Alio modo dicitur aliquis causa alicujus indirecte, scilicet, quia non impedit cum impedire possit, sicut si dicatur aliquis alium perfundere, quia non clausit fenestram per quam imber ingreditur. Et hoc modo ipse Christus fuit causa suæ passionis et mortis; poterat enim suam passionem et mortem impedire. Primo quidem, adversarios reprimendo, ut eum aut non vellent, aut non possent interficere. Secundo, quia spiritus ejus habebat potestatem conservandi naturam carnis suæ, ne a quocunque læsio inflicto opprimeretur. Quod quidem habuit anima Christi, quia erat Verbo Dei conjuncta in unitate personæ, ut Augustinus dicit, in 4 de Trinit.² Quia ergo anima Christi non repulit a proprio corpore nocumentum illatum, sed voluit quod natura corporalis illi nocumento succumberet, dicitur suam animam posuisse, vel voluntarie mortuus esse.

Ad primum ergo dicendum, quod cum dicitur: Nemo tollit animam meam a me, intelligitur, me invito; quod enim aliquis ab invito aufert, qui resistere non potest, illud proprie dicitur tolli.

Ad secundum dicendum quod, ut Christus ostenderet quod passio illata per violentiam, ejus animam non eripiebat, naturam corporalem in sua fortitudine conservavit, ut etiam in

¹ C. 13, paulo post princ., t. 3.

² C. 13.

extremis positus voce magna clamaret, quod inter alia miracula mortis ejus computatur. Unde dicitur Marci decimo quinto: Videns autem centurio, qui ex adverso stabat, quia sic clamans expirasset, ait: Vere hic homo Filius Dei erat. Fuit etiam et mirabile in Christi morte, quod velocius mortuus fuit aliis qui simili pœna afficiebantur. Unde dicitur Joannis decimo nono, quod eorum, qui cum Christo crucifixa erant, fregerunt crura, ut cito morerentur; ad Jesum autem cum venissent, ut viderunt eum jam mortuum, non fregerunt ejus crura. Et Marci decimo quinto, dicitur quod Pilatus mirabatur si jam obiisset. Sicut enim ejus voluntate, natura corporalis conservata est in suo vigore usque ad extremum, sic etiam quando voluit, subito cessit nocumento illato.

Ad tertium dicendum, quod Christus simul et violentiam passus est ut moreretur, et tamen voluntarie mortuus fuit; quia violentia corpori ejus illata est, quæ tamen tantum corpori ejus prævaluit, quantum ipse voluit.

COMMENTARIUS.

1. Materia hujus articuli per se est perspicua; solum est advertendum, cum D. Thomas dicit Christum fuisse causam passionis et mortis suæ, non directam, sed indirectam, non loqui de causa propria, seu morali, sed de causa tantum per accidens, physice loquendo. Nam ut aliquis dicatur causa simpliciter et moralis alicujus effectus, non satis est quod possit effectum impedire, et non faciat; sed oportet ut etiam teneatur, quia alioqui effectus non imputatur, nec moraliter reputatur voluntarius; Christus autem Dominus, licet potuerit suam mortem vitare, non tamen tenebatur. Quia, licet homo semper teneatur non se occidere, non tamen tenetur semper custodire vitam, cum possit; sed potest eam exponere propter graves causas, sicut Christus eam exposuit pro hominum redemptione.

2. *Dubium.* — *Responsio.* — *Christus vitare mortem suam quomodo potuit.* — Dubitat autem hic Cajetanus quomodo verum sit potuisse Christum vitare mortem suam. Quia Scot., in 3, dist. 16, quæst. 2, hoc negare videtur. Sed non video hic specialem quæstionem de morte potius quam de aliis defectibus, seu passionibus corporis, de quibus generatim dictum est superiori tomo, disp. 32, sect. 3. Et summa omnium est, voluntatem Christi per

vires suas naturales non potuisse vitare dolorem, passiones et mortem, ubi semel corpori sufficientes causæ naturales horum effectuum essent applicatæ. Et hoc sensu existimo locutum Scotum, eumque Cajetanus admittit, neque ullus Catholicus potest in dubium revocare. At vero voluntas Christi, ut organum Verbi, poterat multis modis hos effectus impedire, quod etiam constat, supposita instrumentaria virtute quam anima Christi habuit ad supernaturales effectus. Scotus autem, quia virtutem hanc instrumentariam propriam et physicam non admittit, nihil de hac potestate locutus est; non tamen credo negaret, quin eo modo quo Christus faciebat alia miracula, posset etiam hoc facere, si expedit. Occurrebat tamen hic quæstio, quam D. Thomas attigit in solutione argumenti, quomodo de facto mors, seu separatio animæ Christi a corpore facta sit, et utrum ad illam aliquid anima Christi directe et positive fuerit cooperata. Sed hoc pertinet proprie ad disputationem de morte Christi, quam infra, circa g. 50, instituemus.

ARTICULUS II.

Utrum Christus fuerit ex obedientia mortuus¹.

1. Ad secundum sic proceditur. Videtur quod Christus non fuerit ex obedientia mortuus. Obedientia enim respicit præceptum. Sed non legitur Christo fuisse præceptum quod ipse pateretur. Non ergo ex obedientia passus fuit.

2. Præterea, illud dicitur aliquis ex obedientia facere quod facit ex necessitate præcepti. Christus autem non ex necessitate, sed voluntarie passus fuit. Non ergo passus est ex obedientia.

3. Præterea, charitas est excellentior virtus quam obedientia. Sed Christus legitur ex charitate passus, secundum illud Eph. 5: Ambulate in dilectione sicut et Christus dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis. Ergo passio Christi magis debet attribui charitati quam obedientiæ.

Sed contra est quod dicitur Philip. 1: Factus est obediens Patri usque ad mortem.

Respondeo dicendum, quod convenientissimum fuit quod Christus ex obedientia patere-

¹ Infr., q. 48, art. 2 et 3, corp., et 4 contra, c. 55, ad 13 et 16; et op. 2, c. 234; et Rom. 6, l. 2, fin., et l. 5, fin.

tur. Primo quidem, quia hoc conveniebat justificationi humanæ, ut sicut per unius hominis inobedientiam peccatores constituti sunt multi, ita per unius hominis obedientiam, justii constituantur multi, ut dicitur Rom. 5. Secundo, hoc conveniens fuit reconciliationi Dei ad homines. Unde dicitur Rom. 5: Reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus, in quantum scilicet ipsa mors Christi fuit quoddam sacrificium acceptissimum Deo, secundum illud Ephes. 5: Tradidit ipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis. Obedientia vero omnibus sacrificiis antefertur, secundum illud 1 Reg. 15: Melior est obedientia quam victimæ. Et ideo conveniens fuit ut sacrificium passionis et mortis Christi ex obedientia procederet. Tertio, hoc conveniens fuit ejus victoriæ, qua de morte et auctore mortis triumphavit. Non enim miles vincere potest nisi duci obediat, et ita homo Christus victoriam obtinuit, per hoc quod Deo fuit obediens, secundum illud Proverb. 11: Vir obediens loquetur victorias.

Ad primum ergo dicendum, quod Christus mandatum accepit a Patre, ut pateretur; dicitur enim Joann. 10: Potestatem habeo ponendi animam meam, et potestatem habeo iterum sumendi eam, et hoc mandatum accepi a Patre meo, scilicet ponendi animam, et sumendi eam. Ex quo (ut Chrysostomus dicit¹) non est intelligendum quod prius expectaverit audire, et opus ei fuerit discere, sed voluntarium monstravit processum, et contrarietatis ad Patrem suspicionem destruxit. Quia tamen in morte Christi lex vetus consummata est (secundum illud quod ipse moriens dicit, Joann. 19: Consummatum est), potest intelligi quod patiendo, omnia veteris legis præcepta implevit. Moralia quidem, quæ in præceptis charitatis fundantur, implevit in quantum passus est, et ex dilectione Patris (secundum illud Joann. 14: Ut cognoscat mundus quia diligo Patrem, et sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio; surgite eamus hinc, scilicet ad locum passionis), et etiam ex dilectione proximi, secundum illud Galat. 2: Dilexit me, et tradidit semetipsum pro me. Cæremonialia vero præcepta legis, quæ ad sacrificia et oblationes præcipue ordinantur, implevit Christus sua passione, in quantum omnia antiqua sacrificia figuræ fuerunt illius veri sacrificii quod Christus obtulit, moriendo pro nobis. Unde dicitur

¹ Homil. 59 in Joann., pag. 3 a princ., tom. 3.

Colos. 2: Nemo vos judicet in cibo, aut in potu, aut in parte diei festi, aut Neomæniæ, quæ sunt umbra futurorum, corpus autem Christi; eo, scilicet, quod Christus comparatur ad illa, sicut corpus ad umbram. Præcepta vero judicialia legis, quæ præcipue ordinantur ad satisfaciendum injuriam passis, implevit Christus sua passione, quoniam (ut in Psalm. 68 dicitur) quæ non rapuit, exolvit, permittens se ligno affigi, pro pomo quod de ligno homo rapuerat, contra Dei mandatum.

Ad secundum dicendum, quod obedientia etsi importet necessitatem respectu ejus quod præcipitur, tamen importat voluntatem respectu impletionis præcepti, et talis fuit obedientia Christi. Nam ipsa passio et mors secundum se considerata, naturali voluntati repugnabat; volebat tamen Christus Dei voluntatem circa hoc implere, secundum illud Psalm. 39: Ut facerem voluntatem tuam, Deus meus volui. Unde dicebat Matth. 26: Si non potest transire a me calix iste, nisi bibam illum, fiat voluntas tua.

Ad tertium dicendum, quod eadem ratione Christus passus est ex charitate, et obedientia; quia et præcepta charitatis ex obedientia implevit, et obediens fuit ex dilectione ad Patrem præcipientem.

Materia hujus articuli diligenter disputata est in priori tomo, disp. 43, sect. 1, 2 et 3; et quia hic nihil addendum occurrit, nihil etiam repetendum esse censeo.

ARTICULUS III.

Utrum Deus Pater tradidit Christum passioni¹.

1. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod Deus Pater non tradiderit Christum passioni. Iniquum enim et crudele videtur esse quod innocens passioni et morti tradatur. Sed, sicut dicitur Deut. 32, Deus fidelis, et absque ulla iniquitate. Ergo Christum innocentem non tradidit passioni et morti.

2. Præterea, non videtur quod aliquis a se ipso et ab alio morti tradatur. Sed Christus tradidit semetipsum pro nobis, secundum quod dicitur Isa. 53: Tradidit in mortem animam suam. Non ergo videtur quod Deus Pater eum tradiderit.

¹ 3, d. 20, a. 5, q. 1; et Quod. 1, art. 3, fin.; et Matth. 26.

3. Præterea, Judas vituperatur ex eo quod tradidit Christum Judæis, secundum illud Joann. 6: Unus ex vobis diabolus est; quod dicebat propter Judam, qui eum erat traditurus. Similiter etiam vituperantur Judæi, qui eum tradiderunt Pilato, secundum quod ipse dicit, Joann. 18: Gens tua et Pontifices tui tradiderunt te mihi. Pilatus etiam tradidit ipsum ut crucifigeretur, ut habetur Joann. 19. Non est autem participatio justitiæ cum iniquitate, ut dicitur 2 ad Corinth. 6. Ergo videtur quod Deus Pater non tradiderit Christum passioni.

Sed contra est quod dicitur Rom. 8: Proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.

Respondeo dicendum, quod (sicut dictum est¹) Christus passus est voluntarie ex obedientia Patris. Unde secundum tria Deus Pater tradidit Christum passioni. Uno quidem modo, secundum quod sua æterna voluntate præordinavit passionem Christi ad humani generis liberationem, secundum illud quod dicitur Isai. 53: Dominus posuit in eo iniquitatem omnium nostrum; et iterum: Dominus voluit contere eum in infirmitate. Secundo, in quantum inspiravit ei voluntatem patiendi pro nobis, infundendo ei charitatem. Unde ibidem sequitur: Oblatus est, quia ipse voluit. Tertio, non protegendo eum a passione, sed exponendo persequentibus. Unde et legitur Mat. 27, quod pendens in cruce Christus dicebat: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? quia, scilicet, potestati persequentium eum exposuit, ut Augustinus dicit, de Gratia Novi Testamenti².

Ad primum ergo dicendum, quod innocentem hominem passioni et morti tradere contra ejus voluntatem, est impium et crudele; sic autem Deus Pater Christum non tradidit, sed inspirando ei voluntatem patiendi pro nobis. In quo ostenditur et Dei severitas, qui peccatum sine pena dimittere noluit (quod signat Apostolus dicens: Proprio Filio suo non pepercit); et bonitas ejus, in eo quod cum homo sufficienter satisfacere non posset per aliquam penam, quam pateretur, ei satisfactorem dedit. Quod signavit Apostolus dicens: Pro nobis omnibus tradidit illum; et Rom. 3 dicit: Quem, scilicet Christum, proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius.

Ad secundum dicendum, quod Christus, se-

¹ Ari. præc.

² In ep. 120, ex c. 6 et 10, tom. 2.